

Sygn. akt IC 1634/14

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 8 kwietnia 2015 roku

Sąd Okręgowy w Piotrkowie Trybunalskim, Wydział I Cywilny w składzie następującym:

Przewodniczący	SSO Wojciech Rychliński
Protokolant	starszy sekretarz sądowy Wioletta Kolanek

po rozpoznaniu w dniu 25 marca 2015 roku w Piotrkowie Trybunalskim na rozprawie

sprawy z powództwa T. G.

przeciwko Skarbowi Państwa - Ministrowi Skarbu Państwa

o zapłatę

1. zasądza od pozwanego Skarbu Państwa – Ministra Skarbu Państwa na rzecz powoda T. G. kwoty 140.599,75 (sto czterdzieści tysięcy pięćset dziewięćdziesiąt dziewięć złotych i 75/100) złotych tytułem skapitalizowanej oraz zwaloryzowanej na dzień 23 września 2002 roku renty wyrównawczej, zasądzonej na jego rzecz od (...) Zakładów (...) w P. wyrokiem Sądu Rejonowego w Piotrkowie Trybunalskim z dnia 28 grudnia 1998 roku sygn. akt IV P 1464/97, należnej za okres od dnia 1 lutego 2005 roku do dnia 30 czerwca 2042 roku z ustawowymi odsetkami od dnia 6 kwietnia 2001 roku do dnia zapłaty;

2. zasądza od pozwanego Skarbu Państwa – Ministra Skarbu Państwa na rzecz powoda T. G. kwotę 9.017,00 (dziewięć tysięcy siedemnaście) złotych tytułem zwrotu kosztów procesu.

Sygn. IC 1634/14

UZASADNIENIE

Powód T. G. w pozwie przeciwko Skarbowi Państwa – Minister Skarbu Państwa wniósł o zasądzenie kwoty 140.600 złotych tytułem skapitalizowanej oraz rewaloryzowanej renty wyrównawczej, zasądzonej na jego rzecz od (...) Zakładów (...) w P. wyrokiem Sądu Rejonowego w Piotrkowie Trybunalskim z dnia 28 grudnia 1998 r., sygn. Akt IV P 1464/97, należnej za okres od dnia 1 lutego 2005 r. do dnia 30 czerwca 2042 r., z ustawowymi odsetkami od dnia 6 kwietnia 2001 r. do dnia zapłaty.

Pozwany powództwa nie uznał i wniósł o jego oddalenie.

Wyrokiem z dnia 23 lutego 2012 r. Sąd Okręgowy w Piotrkowie Trybunalskim w sprawie sygn. akt V P 211/11 oddalił powództwo. Sąd Okręgowy uznał, iż dokonując wykładni art. 40 § 2 k. c. należy pamiętać, iż musi być ona dokonana w ścisłym związku z art. 49 ust. 1 ustawy z dnia 25 września 1981 roku o przedsiębiorstwach państwowych (Dz. U. z 2002 r., NR 112, poz. 981), którego brzmienie w chwili obecnej różni się od wersji obowiązującej w dacie wydania wyroku przez Sąd Najwyższy z dnia 22 października 2003 roku (II UK 123/03), na który powołuje się pełnomocnik powoda. Sąd podniósł, iż wyrok ten zapadł na gruncie

art. 49 ust. 1 ustawy o przedsiębiorstwach państwowych w brzmieniu przed nowelizacją z dnia 5 grudnia 2002 roku, stanowiącą, iż z dniem likwidacji lub upadłości przedsiębiorstwa mienie tego przedsiębiorstwa pozostałe po likwidacji lub upadłości, w tym środki finansowe, przejmuje z zastrzeżeniem ust. 5, minister właściwy do spraw Skarbu Państwa albo Agencja Własności Rolnej Skarbu Państwa. Obecnie brzmienie tego przepisu obowiązuje od dnia 15 stycznia 2003 r. (Dz. U. z 2002, Nr 240, poz. 2055).

Porównanie brzmienia powyższych przepisów pozwala zaś stwierdzić, iż w okresie przed nowelizacją, art. 49 ust. 1 ustawy o przedsiębiorstwach państwowych przejęcie przez Skarb Państwa mienia pozostałego po likwidacji przedsiębiorstwa następowało wcześniej, niż wykreślenie tego przedsiębiorstwa z rejestru. Wtedy był okres, gdy istniały dwa podmioty mogące odpowiadać za konkretne zobowiązanie, a więc możliwa była, przewidziana w art. 40 § 2 k.c. ich solidarna odpowiedzialność. Po utracie bytu prawnego przez jednego z odpowiedzialnych podmiotów przekształcała się ona w wyłączną odpowiedzialność drugiego podmiotu. Odpowiedzialność Skarbu Państwa w oparciu o art. 40 § 2 k.c. dotyczyła jednak tylko zobowiązań powstałych w okresie, gdy przyjmowane nieodpłatnie składniki mienia stanowiły własność przedsiębiorstwa, a zatem zobowiązań powstałych nie później niż w dacie poprzedzającej wykreślenie z rejestru i ograniczona była do wysokości wartości przejętego mienia. Zdaniem Sądu Okręgowego przepis art. 49 ust. 1 ustawy o przedsiębiorstwach państwowych w brzmieniu obowiązującym od dnia 15 stycznia 2003 roku, nie stanowi podstawy prawnej do przejęcia przez Skarb Państwa zobowiązań po zlikwidowanym przedsiębiorstwie państwowym. Wskazując na wyrok Sądu Najwyższego z dnia 22 lutego 2006 roku (III CSK 4/06) i wyrok SN z dnia 8 sierpnia 2007 roku (ICSK 181/07) Sąd Okręgowy uznał, iż art. 40 § 2 k. c. nie ma zastosowania w zakresie odpowiedzialności za zobowiązania zlikwidowanych państwowych osób prawnych.

Przenosząc powyższą argumentację na grunt niniejszej sprawy Sąd stwierdził, iż wykreślenie przedsiębiorstwa państwowego z rejestru sądowego, które miało miejsce w dniu 4 maja 2006 roku, skutkuje uznaniem, iż ma w niej zastosowanie przepis art. 49 ust. 1 ustawy o przedsiębiorstwach państwowych w brzmieniu obowiązującym po dniu 15 stycznia 2003 r. Skoro przejęcie mienia w rozumieniu art. 44 k.c. następuje z dniem wykreślenia przedsiębiorstwa państwowego z rejestru sądowego, to nie ma okresu w którym istniałaby solidarna odpowiedzialność dwóch podmiotów. Upada więc koncepcja, że jeśli w ramach solidarnej odpowiedzialności kończy byt prawny jeden z odpowiedzialnych podmiotów, to odpowiada wyłącznie drugi.

Sąd Okręgowy uznał także za niezasadne powoływanie się przez pełnomocnika powoda na treść art. 405 k.c. zgodnie, z którym kto bez podstawy prawnej uzyskał korzyść majątkową kosztem innej osoby, obowiązany jest do wydania korzyści w naturze, a gdyby nie było to możliwe, do zwrotu jej wartości. Zdaniem Sądu Skarb Państwa nie przejął mienia pozostałego po wykreśleniu przedsiębiorstwa bez podstawy prawnej i podstawa ta w żadnym wypadku później nie odpadła. Jednocześnie Sąd Okręgowy podniósł, iż pełnomocnik powoda wskazując jako podstawę prawną swojego roszczenia przepisy o bezpodstawnym wzbogaceniu wykazuje się niekonsekwencją. Odpowiedzialność na podstawie przepisów o bezpodstawnym wzbogaceniu ma charakter subsydiarny i przepisy te można stosować dopiero wówczas, gdy nie istnieje inny środek prawny do przywrócenia równowagi majątkowej, naruszonej bez prawnego uzasadnienia. Skoro pełnomocnik powoda wskazuje jako podstawę odpowiedzialności powoda przepis art. 40 § 2 k.c. to powoływanie się na instytucję bezpodstawną wzbogacenia jest nieuprawnione, tym bardziej, jeżeli dochodzone na innej podstawie prawnej jest przedawnione.

Sąd Okręgowy uznał, iż w świetle art. 291 k.p. roszczenia powoda jest przedawnione. Bieg terminu przedawnienia rozpoczął się bowiem w dniu 4 maja 2006 roku tj. w dacie wykreślenia przedsiębiorstwa z rejestru, a to oznacza, iż trzyletni termin upłynął w dniu 4 maja 2009 r.

Wyrok Sądu Okręgowego zaskarżył apelacją pełnomocnik powoda zarzucając naruszenie art. 328 § 2 k.p.c. poprzez zaniechanie

w uzasadnieniu wyroku faktów istotnych dla rozstrzygnięcia, które Sąd uznał za bezsporne lub udowodnione oraz z jakich przyczyn pominał część załączonych do akt sprawy dowodów, a także poprzez brak dostatecznego uzasadnienia podstaw prawnych rozstrzygnięcia; naruszenie art. 405 k. c.

w zw. z art. 49 ust. 1 ustawy z dnia 25 września 1981 roku

o przedsiębiorstwach państwowych (Dz. U. z 2002, Nr 112, poz. 981 ze zm.) poprzez jego niezastosowanie i uznanie, że powodowi nie służy roszczenie przeciwko Skarbowi Państwa o zwrot bezpodstawnie uzyskanej przez Skarb Państwa korzyści; naruszenie art. 40 § 2 k.c. w zw. z art. 49 ust. 1 ustawy

o przedsiębiorstwach państwowych poprzez jego niezastosowanie i uznanie, że przepisy te nie mogą mieć zastosowania w sytuacji przejęcia przez Skarb Państwa mienia po zlikwidowanym przedsiębiorstwie państwowym; naruszenie art. 291 k.p. przez zastosowanie trzyletniego terminu przedawnienia przewidzianego w tym przepisie do roszczenia powoda dochodzonego wobec Skarbu Państwa, opartego na treści art. 40 § 2 k.c. lub alternatywnie na podstawie przepisów o bezpodstawnym wzbogaceniu

(art. 405 k.c.); naruszenie art. 120 § 1 k.c. przez błędne ustalenie terminu rozpoczęcia biegu przedawnienia; naruszenie art. 5 k.c. poprzez jego niezastosowanie mimo, że zgromadzony w sprawie materiał dowodowy

i bezsporne między stronami okoliczności faktyczne wskazują, iż powodowi nie można postawić zarzutu zawinionej beczynności w dochodzeniu roszczeń od Skarbu Państwa.

Wyrokiem z dnia 23 stycznia 2013 r. Sąd Apelacyjny w Łodzi w sprawie sygn. akt III APa 14/12 oddalił apelację, dzieląc pogląd Sądu Okręgowego., że artykuł 40 § 2 k.c., będąc wyjątkiem od przedstawionej

w art. 40 § 1 k.c. zasady wzajemnej nieodpowiedzialności Skarbu Państwa

i państwowych osób prawnych, dotyczy tylko i wyłącznie sytuacji nieodpłatnego przejęcia przez Skarb Państwa od państwowej osoby określonego składnika mienia na podstawie odrębnego przepisu, a nie przejęcia mienia pozostałego po likwidacji państwowej osoby prawnej. Oznacza to, że art. 40 § 2 k.c. nie ma zastosowania w zakresie odpowiedzialności za zobowiązania zlikwidowanych państwowych osób prawnych. Twierdzenie powoda o uznaniu poglądów Sądu Najwyższego

za błędne i jednocześnie stawianie Sądowi Okręgowemu zarzutu nie ustosunkowania się do przywołanej argumentacji nie może także stanowić żadnej uzasadnionej podstawy apelacyjnej. Istotą rozstrzygnięcia sporu sądowego jest wydanie wyroku, wyjaśnienie jego podstawy prawnej wraz

z przytoczeniem przepisów prawa. Polemika stron z orzecznictwem Sądu Najwyższego nie stanowi przedmiotu sporu, który podlega rozstrzygnięciu

w trybie postępowania cywilnego. Polemika taka jest dopuszczalna na forum różnych publikacji prawnych. Skoro Sąd Okręgowy wyjaśnił podstawę prawną i przywołał przepisy prawa to zrealizował swój obowiązek wynikający z art. 328 § 2 k.p.c.

Na zakończenie należy odnieść się do zarzutu naruszenia przez Sąd Okręgowy art. 405 k.c. w zw. z art. 49 ustawy z dnia 25 września 1981 roku o przedsiębiorstwach państwowych. Sąd Apelacyjny uznał ten zarzut także za niezasadny. Uzasadnienie Sądu Okręgowego w tym przedmiocie zasługuje na pełną aprobatę. Także zdaniem Sądu Apelacyjnego brak jest podstaw do uznania, że Skarb Państwa przejął mienie pozostałe po wykreśleniu przedsiębiorstwa państwowego bez podstawy prawnej.

***dowód: wyrok Sądu Apelacyjnego w Łodzi w sprawie III APa 14/12
k. 249, uzasadnienie k.255 – 258.***

Od powyższego orzeczenia skargę kasacyjną złożył powód zarzucając zaskarżonemu wyrokowi:

1. naruszenie art. 405 k. c. w zw. z art. 49 ust. 1 i 3 ustawy z dnia 25 września 1981 r. o przedsiębiorstwach państwowych (tj. Dz. U.

z 2002 r. Nr 112, poz. 981 ze zm.) poprzez błędną wykładnię art.49 ust. 1 i 3 tej ustawy prowadzącą do uznania, że przepisy te - będące formalną podstawą prawną nabycia przez Skarb Państwa mienia pozostałego po zlikwidowanym przedsiębiorstwie państwowym – wykluczają możliwość przyjęcia, że Skarb Państwa może bezpodstawnie wzbogacić

się kosztem wierzyciela tego przedsiębiorstwa, podczas gdy prawidłowa wykładnia tego przepisu – zaprezentowana przez Sąd Najwyższy w uzasadnieniu wyroku z dnia 18 listopada 2009 r. sygn. akt II CSK 242/09 opublikowana w systemie informacji prawnej (...) pod numerem (...) – prowadzi do zgoła odmiennych wniosków tj. do uznania, że u podstaw regulacji zawartej w art. 49 ust. 1 i 3 powołanej ustawy o przedsiębiorstwach państwowych leży dążenie do zagospodarowania mienia pozostałego po ukończeniu postępowania likwidacyjnego lub upadłościowego i wykreśleniu przedsiębiorstwa z rejestru, innymi słowy do uporządkowania tytułu prawnego, nie zaś przeniesienie z uszczerbkiem dla dotychczas uprawnionego korzyści gospodarczej uzyskanej w wyniku zdarzeń, jakie nastąpiły w trakcie toczącego się postępowania;

2. naruszenie art. 405 k. c. przez błędną jego wykładnię, polegającą na uznaniu, że roszczenie oparte na podstawie tego przepisu nie może być dochodzone w sytuacji, w której powód oparł swe roszczenie także na innej podstawie prawnej, która okazała się nieuzasadniona, podczas gdy prawidłowa wykładnia art. 405 k. c. prowadzi do wniosku, że roszczenie oparte na podstawie art. 405 k.c. nie przysługuje wyłącznie wówczas, gdy powodowi przysługuje inne skuteczne roszczenie przeciw temu samemu podmiotowi, zmierzające do realizacji tego samego interesu ekonomicznego;

3. naruszenie art. 40 § 2 k.c. w zw. z art. 49 ust. 1 ustawy z dnia 25 września 1981 r. o przedsiębiorstwach państwowych (tj. Dz. U. z 2002 r., Nr 112, poz. 981 ze zm.) poprzez błędną wykładnię i uznanie, że skoro przepis art. 40 § 2 k.c. zakłada solidarną odpowiedzialność państwowej osoby prawnej osoby prawnej oraz Skarbu Państwa za zobowiązania tej osoby prawnej, to nie ma on zastosowania w wypadkach, w których Skarb Państwa przejmuje majątek dopiero w chwili ustania bytu prawnego państwowej osoby prawnej, podczas gdy prawidłowa wykładnia tego przepisu winna prowadzić do wniosku, że przepis art. 40 § 2 k.c. jest regulacją uniwersalną, obejmującą wszystkie przypadki sukcesji majątku pomiędzy państwową osobą prawną a Skarbem Państwa, w tym również przypadek, o którym mowa w art. 49 § 1 ustawy z dnia 25 września 1981 r. o przedsiębiorstwach państwowych, a przewidziana w tym przepisie solidarność dłużników określa jedynie rodzaj odpowiedzialności i ma zastosowanie wyłącznie w wypadkach współlistnienia w jednym czasie dwóch podmiotów odpowiedzialnych (Skarbu Państwa i państwowej osoby prawnej)ale jednocześnie nie wyklucza zastosowania tego przepisu w sytuacji istnienia tylko jednego dłużnika.

dowód: skarga kasacyjna powoda k. 262

Podnosząc powyższe, skarżący wnosil o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy Sądowi Apelacyjnemu Łodzi I Wydział Cywilny do ponownego rozpatrzenia i rozstrzygnięcia.

Wyrokiem z dnia 21 maja 2014 r. w sprawie sygn. Akt II CSK 52/14 Sąd Najwyższy uchylił zaskarżony wyrok i sprawę przekazał Sądowi Apelacyjnemu w Łodzi do ponownego rozpoznania i rozstrzygnięcia o kosztach postępowania kasacyjnego. Sąd Najwyższy uznał, iż wobec braku możliwości stosowania w tym zakresie art. 40 § 2 k.c., przepisy o bezpodstawnym wzbogaceniu pozostają najbardziej adekwatną podstawą dla realizacji przez powoda interesu majątkowego, który wcześniej mógł zostać zaspokojony w ramach roszczenia przysługującego przeciwko przedsiębiorstwu państwowemu.

Wniosku tego nie zmienia, z zasady, fakt braku uwzględniania danego roszczenia w postępowaniu prowadzącym do zakończenia bytu prawnego przedsiębiorstwa państwowego (w okolicznościach rozpoznanej sprawy – braku objęcia tego roszczenia planem podziału funduszy masy upadłości). Należy zauważyć, że instytucja bezpodstawnego wzbogacenia ma ze swojej natury charakter uniwersalny, pozwalając na korygowanie różnorodnych przesunień

majątkowych, pozbawionych właściwego tytułu (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 21 marca 2007 r., I CSK 458/06, nie publ.).

Z tej perspektywy, brak uwzględnienia roszczenia na wcześniejszym etapie nie wyklucza z góry zastosowania przepisów o bezpodstawnym wzbogaceniu. Należy bowiem zauważyć, że art. 49 u.p.p. zakłada pozostanie pewnych składników mienia przedsiębiorstwa państwowego, które zostają zagospodarowane przez Skarb Państwa. W konsekwencji, instytucja bezpodstawnego wzbogacenia, ze względu na swoją uniwersalną rolę w systemie prawa, może stanowić – motywowane funkcjonalnie i aksjologicznie – uzupełnienie postępowania likwidacyjnego lub upadłościowego.

dowód: wyroku Sądu Najwyższego sygn. II CSK 52/14 k. 313 – 316.

Wyrokiem z dnia 29 września 2014 r. w sprawie I ACa 1154/14, Sąd Apelacyjny w Łodzi uchylił wyrok Sądu Okręgowego w Piotrkowie Trybunalskim i przekazał sprawę Sądowi Okręgowemu w Piotrkowie Trybunalskim do ponownego rozpatrzenia. Sąd Apelacyjny podzielił zarzut apelującego, że ustalenia poczynione w tej sprawie przez Sąd Okręgowy, stanowiące podstawę wydania skarżącego obecnie wyroku są niepełne i nie pozwalają na dokonanie na ich podstawie kompleksowej oceny roszczeń dochodzonych przez powoda. Mimo twierdzeń powoda o wypłacaniu mu przez syndyka renty zasądzonej prawomocnym wyrokiem przez cały czas trwania postępowania upadłościowego, a także następnie przez nabywcę upadłego przedsiębiorstwa aż do lutego 2011 r., Sąd Okręgowy istotnie nie poczynił żadnych ustaleń w tym przedmiocie, a także nie ustalił przyczyn, dla których powód nie dochodził wcześniej swych praw przed sądem.

Nie ustalił także kwestii waloryzacji roszczeń powoda.

Przy ponownym rozpoznaniu sprawy zlecił uzupełnić postępowanie dowodowe i ocenić czy w przedmiotowej sprawie istnieją podstawy do przyjęcia odpowiedzialności strony pozwanej w oparciu o art. 405 k.c. Następnie Sąd Okręgowy powinien dokonać ustaleń i oceny czy waloryzacja zastosowana przez powoda, jej kryteria oraz mierniki są właściwe .

Sąd Okręgowy ustalił, co następuje:

Wyrokiem z dnia 28 grudnia 1998 r., sygn. Akt IV 1464/97, Sąd Rejonowy w Piotrkowie Tryb. IV Wydział Pracy zasądził od przedsiębiorstwa (...) w P. Tryb. na rzecz powoda T. G. m. in. rentę wyrównawczą z tytułu wypadku przy pracy w kwocie 237 złotych miesięcznie.

dowód: wyrok k. 99 akt IVP 1464/97.

W dniu 23 września 2002 r., Sąd Rejonowy w Piotrkowie Trybunalskim ogłosił upadłość dłużnika – P. Zakładów (...).

dowód: postanowienie Sądu Rejonowego w Piotrkowie Tryb. z dnia 23 września 2002 r. – sygn. akt VU 35/02).

Wierzytelność powoda T. G. z tytułu zasądzonej na jego rzecz renty wyrównawczej nie była objęta planem podziału funduszu masy upadłości (...) Zakładów (...).

dowód: plan podziału funduszy masy upadłościowej - k. 111-169 akt sprawy VP 21/11).

Postanowieniem z dnia 19 stycznia 2006 roku Sąd Rejonowy w P. stwierdził ukończone postępowanie likwidacyjne, co stanowiło podstawę do wykreślenia upadłego przedsiębiorstwa (...) z rejestru przedsiębiorców KRS.

dowód: postanowienie Sądu Rejonowego w Piotrkowie Trybunalskim z dnia 19 stycznia 2006 r. – w aktach sprawy VU 35/02.

Postanowienie w przedmiocie wykreślenia upadłego przedsiębiorstwa (...) zostało wydane przez Sąd Rejonowy dla Łodzi Śródmieścia w Łodzi w dniu 4 maja 2006 r.

dowód: postanowienie Sądu Rejonowego dla Łodzi Śródmieścia w Łodzi w dniu 4 maja 2006 r. k. 35.

W związku z wykreśleniem (...) Zakładów (...) w P. Tryb. z Krajowego Rejestru Sądowego, Wojewoda (...) zwrócił się do Sądu Rejonowego w Piotrkowie Tryb. o przekazanie z konta zaliczek kwoty 140.599,75 zł na rachunek funduszu celowego Ministra Skarbu Państwa.

dowód: pismo k. 36.

Zarządzeniem z dnia 19 czerwca 2006 r., Sąd Rejonowy przekazał kwotę 140.599,75 zł na rachunek funduszu celowego Ministerstwa Skarbu Państwa Fundusz Skarbu Państwa, jako resztę niewykorzystanych zaliczek w ukończonym postępowaniu upadłościowym (...) Zakładów (...) w P..

dowód: zarządzenie Asesora Sądu Rejonowego w Piotrkowie Tryb. Z dnia 19 czerwca 2006 r. k. 37.

Do stycznia 2011 r. rentę wyrównawczą wypłacał powodowi nabywca przedsiębiorstwa sprzedanego przez syndyka.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Bezsporne w sprawie jest, iż na rzecz powoda T. G., wyrokiem z dnia 28 października 1998 r. o sygn. IVP 1464/98 Sądu Rejonowego w Piotrkowie Tryb. IV Wydział Pracy została zasądzona renta wyrównawcza w kwocie 237 złotych miesięcznie począwszy od grudnia 1998 r. Pracodawca na bieżąco wypłacał rentę na rzecz powoda. W dniu 23 września 2002 r. Sąd Rejonowy w Piotrkowie Trybunalskim ogłosił upadłość dłużnika – (...) Zakłady (...). Bezspornym jest także to, stosownie do treści art. 158 § 2 prawa upadłościowego wierzytelność ta winna być wciągnięta na listę wierzytelności w sumie stanowiącej całość tego prawa. Przez czas trwania postępowania upadłościowego do czasu sprzedaży przedsiębiorstwa syndyk udzielił renty powodowi. Po sprzedaży zaniechał wypłaty renty.

Rozważeniu w niniejszej sprawie wymaga więc kwestia przy uwzględnianiu stanowiska Sądu Najwyższego oraz wyroku Sądu Apelacyjnego po uwzględnieniu stanowiska uwzględnionego w kasacji czy przejęcie mienia pozostałego po wykreśleniu przedsiębiorstwa państwowego z rejestru może spowodować, iż Skarb Państwa może wzbogacić się bezpodstawnie kosztem wierzyciela tego przedsiębiorstwa.

Zgodnie z treścią art. 405 k.c., kto bez podstawy prawnej uzyskał korzyści majątkowe kosztem innej osoby, obowiązany jest do wydania korzyści w naturze, a gdyby to nie było możliwe, do zwrotu jej wartości. Brak podstawy prawnej przesunięcia majątkowego zachodzi w sytuacji, w której uzyskanie korzyści majątkowej nie znajduje usprawiedliwienia w przepisie ustawy, ważnej czynności prawnej, prawomocnym orzeczeniu albo akcie administracyjnym. W uzasadnieniu wyroku z dnia 18 listopada 2009 r. sygn. akt II CSK 242/09, „samo ustalenie podstawy prawnej wzbogacenia nie jest jednak wystarczające, gdyż nie zawsze legitymizacja nabycia korzyści w ustawie oznacza wykluczenie roszczenia z bezpodstawnego wzbogacenia. Nie w każdym bowiem wypadku ustawowego usprawiedliwienia korzyści uzyskanej przez dany podmiot, jest ono równoznaczne z intencją ustawy przeniesienia również korzyści gospodarczej z uszczerbkiem dla dotychczas uprawnionego. W doktrynie podkreśla się, że w sytuacji w której tytułem przesunięcia majątkowego jest przepis ustawy, trzeba zbadać, czy ma on na celu tylko formalne przeniesienie prawa z jednego podmiotu na drugi, czy też intencją ustawy jest przenieść razem z prawem wynikającą z niego korzyść gospodarczą z uszczerbkiem dla dotychczas uprawnionego”. Nie powinno budzić wątpliwości, że u podstaw regulacji zawartej w art. 49 ust. 1 u.p.p. leży dążenie do zagospodarowania mienia pozostałego po ukończeniu postępowania likwidacyjnego lub upadłościowego i wykreśleniu przedsiębiorstwa z rejestru, innymi słowy, do uporządkowania tytułu prawnego, nie zaś przeniesienie z uszczerbkiem dla dotychczas uprawnionego korzyści gospodarczej uzyskanej w wyniku zdarzeń, jakie nastąpiły w trakcie toczącego się postępowania.

Dokonując takiej oceny przepisu art. 49 ust. 1 ustawy o przedsiębiorstwach państwowych Sąd Najwyższy stanął na stanowisku,

iż przepis ten, na podstawie którego Skarb Państwa przejął mienie pozostałe po wykreśleniu przedsiębiorstwa państwowego z rejestru, nie stoi na przeszkodzie przejściu, że Skarb Państwa może wzbogacić się bezpodstawnie kosztem wierzyciela tego przedsiębiorstwa. Powód T. G. był wierzycielem przedsiębiorstwa państwowego – (...) i posiadał wierzytelność o zapłatę renty uzupełniającej z tytułu wypadku przy pracy, stwierdzoną prawomocnym wyrokiem sądu. Przedsiębiorstwo będące dłużnikiem zostało postawione w stan upadłości, a jego majątek stał się masą upadłości, która z definicji służy zaspokojeniu wierzycieli. W konsekwencji, dopiero po zaspokojeniu wszystkich wierzycieli (w tym powoda), ewentualna nadwyżka majątku mogłaby stanowić korzyść gospodarczą podlegającą przekazaniu na rzecz Skarbu Państwa i jemu przysługującą. Dopiero bowiem wówczas nie doszłoby do uszczerbku interesów dotychczas uprawnionego wierzyciela.

W świetle wyżej powołanego poglądu wyrażonego przez Sąd Najwyższy oczywistym jest, że nie było intencją ustawodawcy, aby Skarb Państwa uzyskiwał nieodpłatną korzyść gospodarczą kosztem dotychczas uprawnionego. Tym samym ów uprawniony (wierzyciel), pomimo istnienia formalnej podstawy przesunięcia majątkowego, zachowuje roszczenie o zwrot korzyści uzyskanej w związku z tym przesunięciem majątkowym.

Tym samym zdaniem Sądu Okręgowego zachodzi odpowiedzialność Skarbu Państwa na podstawie art. 405 k.c.

Tym samym w świetle powyższych rozważań należy uznać roszczenie powoda. Wysokość swojego roszczenia powód uzasadnił faktami, iż jak wynika z badań Głównego Urzędu Statystycznego czas trwania życia w Polsce w 2009 r. wynosi 71,5 r. życia co daje to w jego przypadku 858 miesięcy. Ponieważ do końca stycznia 2005 r. tj. do daty zaprzestania wypłaty rent przeżył 408 miesięcy. Czas przypisany jego życia wynosi 450 miesięcy. Nominalnie więc skapitalizowaną wartość renty za ten okres wynosi 106. 650 zł (450 x 237 zł).

Przy przyjęciu, iż w dacie wyrokowania co do renty średnie wynagrodzenie wynosiło 1244,89 zł, zaś w dacie ogłoszenia (23 września 2002 r.) wynosiło 2095, 81 zł to stwierdzić należy, iż urosło ono w tym czasie 50 %. Tym samym zasadne jest zrewaloryzowanie tego świadczenia.

Po dokonaniu waloryzacji wierzytelność powoda wynosiłaby 159, 975 zł (450 miesięcy x 355, 50 zł).

Przedstawiony pogląd w zakresie wielkości dochodowego roszczenia Sąd podkreślił, uznając go za miarodajny w tym przypadku. Sąd uznał, iż odnosząc się do ustaleń w zakresie długości życia mężczyzny oraz kwoty zasądzonej z tytułu renty wyrównawczej a następnie zrewaloryzowanej z uwagi na zwrot przejętego wynagrodzenia roszczenie powoda jest zasadne zarówno co do sposobu jego wyliczenia jak również wysokości.

Mając na uwadze, iż Skarb Państwa odpowiada w stosunku do powoda do wysokości przejętego mienia, tj. 140. 599, 75 zł, Sąd roszczenie powoda uznał za zasadne w tej wysokości tym bardziej, iż pozwana nie przedstawiła ocenie Sądu Okręgowego innego sposobu wyliczenia, które mogłoby zakwestionować wyliczenia dokonane przez powoda.

Zdaniem Sądu w niniejszej sprawie nie może odnieść skutku podniesiony przez stronę pozwaną zarzut przedawnienia roszczenia. W tym przypadku uznanie zarzutu przedawnienia stałoby w rażącej sprzeczności z art. 5 k.c. Syndyk do czasu sprzedaży przedsiębiorstwa upadłego, tj. do stycznia 2005 r. wypłacał rentę powodowi. Następnie nabywca przedsiębiorstwa wypłacał powodowi rentę przez okres 6 lat, tj. do stycznia 2011 r. pomimo, iż w świetle prawa nie był do tego zobowiązany. W styczniu 2011 r. dopiero zaprzestał płacenia renty wzywając powoda do jego zwrotu (bezprawnie).

Z tych względów nie można powodowi zarzucić braku dbałości o swoje interesy. Do lutego 2011 r. powód otrzymywał rentę i w związku z tym pozostawał w przekonaniu co do zawodności i trwałości należnego mu prawa do renty.

Dopiero w lutym 2011 r. powód dowiedział się, że świadczenie w postaci renty wypłacanej przez nabywcę przedsiębiorstwa mu się nie należy.

Podnieść również należy, iż brak uwzględnienia powoda przez syndyka na liście wierzytelności w postępowaniu upadłościowym jest wynikiem zaniechań syndyka i w żaden sposób nie może obciążać powoda.

Mając powyższe, Sąd orzekł jak w wyroku. O kosztach Sąd orzekł na podstawie art. 98 k.p.c.